

зміцненню національної економічної безпеки. Автоматизація облікових процесів та підвищення кваліфікації кадрів дозволяють підприємствам адаптуватися до нових умов і відповідати зростаючим вимогам міжнародного ринку. Перспективи розвитку податкової системи України полягають у її гармонізації з європейськими практиками, що дозволить українським підприємствам конкурувати на європейському ринку та залучати додаткові інвестиції.

Успішне впровадження міжнародних стандартів та прозорого податкового контролю надасть можливість підприємствам не тільки забезпечувати власну стабільність, але й сприяти економічній стійкості країни. Це є критично важливим завданням для України в умовах війни, адже підтримка національного бізнесу та залучення іноземного капіталу є основою для відновлення економіки та післявоєнної відбудови. Підприємства, що вже сьогодні адаптуються до вимог європейських стандартів, створюють умови для сталого зростання і майбутнього процвітання країни.

Інформаційні джерела

1. European Commission // Ukraine: EU report notes important steps taken in the implementation of the reform agenda. URL : https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_4706 (дата звернення: 26.10.2024).
2. Малишкін О. Податок на прибуток: генезис облікового забезпечення // *Бухгалтерський облік і аудит* 2017. №9 С. 5-17.
3. Міжнародний стандарт фінансової звітності 12 (МСФЗ 12). Розкриття інформації про частки участі в інших суб'єктах господарювання: (Редакція станом на 01.01.2013) // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_067#Text (дата звернення: 26.10.2024).
4. Податковий Кодекс України від (Редакція станом на 01.10.2024) // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.

УДК 657.1:336.71

М.Г. Кіор, здоб. ОС «магістр» (ОДАУ, Одеса)

А.Ю. Дончук, здоб. ОС «магістр» (ОДАУ, Одеса)

Н.А. Гребейникова, викл. (ОДАУ, Одеса)

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РУХУ ГРОШОВИХ КОШТІВ ТА КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Найбільш актуальним для власників агробізнесу є забезпечення раціонального використання власних та позикових ресурсів для створення ринкової вартості, що спроможна здійснити покриття різного роду витрат, дотримати необхідного рівня доходів на умовах, що не будуть надто ризиковими для вкладників капіталу. Максимізації прибутку агровиробників,

як в поточному періоді, так і на перспективу, також є не менш важливим для малих і великих підприємств, враховуючи нестабільність і не постійність грошових потоків.

Війна ускладнила або унеможливила ведення ефективної господарської діяльності, що спричинило погіршення фінансової дисципліни, призвело до кризи не платежів та відобразилося на платіжному стані підприємств. Однією з ознаки неплатоспроможності є зростання на підприємстві дебіторської та кредиторської заборгованості, зумовленою погіршенням їхньої ліквідності та платоспроможності, наслідком якої може стати банкрутство, яке включає в себе ряд об'єктивних і суб'єктивних факторів, які під час військового становища і по його завершенню вимагатимуть застосування нестандартних рішень, які впливатимуть на рівень неплатоспроможності підприємства.

Для ефективного управління рухом грошових коштів, дебіторською та кредиторською заборгованістю першочергово необхідно провести комплексний аналіз стану розрахунків з кредиторами та дебіторами, який передбачає врахування зовнішніх і внутрішніх факторів, якісних та кількісних показників, визначення середньої величини заборгованості, її частки у загальній сумі активів і пасивів підприємства, оцінювання заборгованості за строками погашення, виявлення ризиків і загроз щодо неповернення боргів. Проведення такого аналізу дає змогу приймати ефективні управлінські рішення щодо управління оборотними коштами підприємства.

Непогашення створюють проблеми платоспроможності, негативно впливають на ритмічність функціонування підприємства та його платоспроможності, відзначається на формуванні фінансових результатів, скороченні суми чистого прибутку і рентабельності діяльності. В обліку зобов'язання входять до категорії активів і пасивів, тобто за бухгалтерською термінологією становлять дебіторську і кредиторську заборгованість. Аналіз фінансової звітності будь-якого підприємства в динаміці свідчить, що завжди існує певний мінімум дебіторської і кредиторської заборгованості, що відображається у балансі.

Тема формування і відображення зобов'язань розглядалась провідними вченими, зокрема В.М. Жуком, І.О. Крюковою, В. А. Замлинським, О.А. Дяченко, М.С. Пушкарем, В.В. Сопком, Р.Л. Хом'яком, Н.В. Чабановою [1-6] та іншими.

Для різних видів дебіторської заборгованості можуть застосовуватися різні методи розрахунку резерву сумнівних боргів передбачені П(С)БО 10. До таких методів відносяться: визначення платоспроможності окремих дебіторів, визначення питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг, метод на підставі класифікації дебіторської заборгованості з визначенням коефіцієнта сумнівності за кожною групою дебіторської заборгованості. Ці методи, до речі, відповідають і міжнародній практиці обліку резерву сумнівних боргів. Необхідно зазначити, що несвоєчасність обліку, оцінки та погашення поточної кредиторської заборгованості викликає погіршення рівня ділової репутації компанії та його кредитного рейтингу.

Важливим у ситуації, що склалася, є проведення оцінки активів за теперішньою вартістю. Це пов'язано з тим, що отримані сьогодні гроші є значно дорожчими, ніж ті, які будуть отримані в майбутньому, оскільки існує ризик неповернення грошей, за період очікування грошей можливе зростання цін на активи та можливість інвестувати вільні грошові кошти вже сьогодні для того, щоб отримати додаткові прибутки.

У бухгалтерському обліку безнадійною заборгованістю вважають поточну дебіторську заборгованість, щодо якої є впевненість у її неповерненні боржником або за якою минув строк позовної давності (п. 4 НП(С)БО 10). Упевненість у неповерненні дебіторської заборгованості ґрунтується на таких обставинах, з яких однозначно (тобто на 100 %) можна говорити про те, що її не буде погашено. Чітких критеріїв класифікації безнадійної заборгованості в бухгалтерському обліку немає. Тому підприємство може на власний розсуд указати в Положенні про облікову політику, за якими саме ознаками заборгованість варто зараховувати до безнадійної. На практиці поширеним є варіант, коли під час визначення складу безнадійної дебіторської заборгованості орієнтуються на "податкові" критерії такої заборгованості, прописані в пп. 14.1.11 ПКУ. А втім, це обов'язково лише для "високодохідних" платників податку на прибуток (з річним доходом за попередній рік понад 40 млн грн), які проводять коригування фінансового результату до оподаткування на різниці, передбачені в ПКУ (пп. 134.1.1 ПКУ). Через певні причини частина боргів залишається часто неповерненою. Тому підприємство завжди має сумніви щодо повного погашення його дебіторської заборгованості. Підставою для визнання в бухгалтерському обліку резерву сумнівних боргів на підприємстві буде складений первинний документ – розрахунок резерву (по кожній однорідній групі заборгованості).

Суми сумнівних боргів за розрахунками підприємства з іншими підприємствами та організаціями (включаючи іноземні), а також з окремими особами підлягають резервуванню і віднесенню в кінці звітного року на рахунок «Прибутки і збитки». Сумнівний борг - це дебіторська заборгованість підприємства, що не погашена у зазначені строки і не забезпечена відповідними гарантіями. Резерви за сумнівними боргами будуть створюватися на підставі результатів проведеної наприкінці звітного року інвентаризації дебіторської заборгованості підприємства. Резерв коригує дебіторську заборгованість до її чистої реалізаційної вартості, дозволяє підприємству показати, що відповідна сума не може бути стягнута з дебіторів. Таким чином, в умовах ризику неплатоспроможності покупців підприємство попереджає виникнення втрат від сумнівної дебіторської заборгованості.

Розмір резерву визначають окремо за кожним сумнівним боргом залежно від фінансового стану (платоспроможності) боржника та оцінки можливості погашення боргу в повній або частковій сумі. Якщо до кінця року (наступного за роком створення резерву по сумісному боргу) цей резерв в якій-небудь частині не буде використаний, то невитрачені суми додаються до прибутку відповідного року. Резерви за сумнівними боргами обліковують на спеціальному субрахунку, що відкривається до рахунка «Забезпечення

майбутніх витрат і платежів». Правильне визначення суми резерву сумнівних боргів допоможе адекватно оцінити стан активів і фінансові результати діяльності підприємства. Нарахування суми резерву сумнівних боргів за звітний період відображається у звіті про фінансові результати в складі інших операційних витрат.

Доцільним є започаткування на підприємствах практики складання бюджетів грошових потоків, що дозволить контролювати платоспроможність суб'єкта на кожну звітну дату, визначати напрями та доцільність використання як власних, так і залучених грошових коштів, своєчасно виявляти негативні тенденції з грошовими операціями.

Інформаційні джерела

1. Kryukova I., Zamlynskyi V., Vlasenko T. Architecture of corporate reporting on the sustainable development of business entities in the agrarian sector as a tool of sustainable agri-management. *Ekonomika APK*. № 30(2). P. 38-48. DOI:<https://doi.org/10.32317/2221-1055.202302038>.

2. Москалюк Г.О. Система внутрішнього контролю дебіторської та кредиторської заборгованості: напрями удосконалення і розвитку. *Ефективна економіка*. 2013. № 4.

3. Новицька Н.В. Теоретичні аспекти понять «дебіторська заборгованість» і «кредиторська заборгованість». *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 2. С. 286–290.

4. ЖУК, В., ЗАМЛИНСЬКИЙ, В., ДЯЧЕНКО, О. (2023). РОЛЬ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ У СТАНОВЛЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, 318(3), 29-33. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-318-3-4>

5. Жук В. М., Замлинський В. А., Найда А. В. Облік та звітність в інформаційному забезпеченні аграрної політики: шанси від громадянського суспільства. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2023. Том 8. № 2. С. 52 – 58.

6. Замлинський В. А. Облікова політика і економічна безпека в системі управління підприємством / В. А. Замлинський, О. В. Волошина, С. В. Степаненко // *Український журнал прикладної економіки та техніки*. – 2024. – Том 9, № 1. – С. 56-61. DOI <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-1-9>

УДК 657.01:005

М.А. Константінов, здоб. ОС «магістр» (ДБТУ, Харків)

П.І. Такшин, здоб. ОС «магістр» (ДБТУ, Харків)

Н.Б. Кашена, д-р екон. наук, проф. (ДБТУ, Харків)

АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ У ФОКУСІ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасні підприємства функціонують у динамічному бізнес-середовищі, яке вимагає адаптивності та інноваційних підходів до управління капіталом для досягнення фінансової стійкості. Аналітичне забезпечення відіграє ключову роль у цьому процесі, оскільки надає необхідні інструменти для обґрунтування стратегічних і оперативних рішень.